

Da Sliperstua ble reist

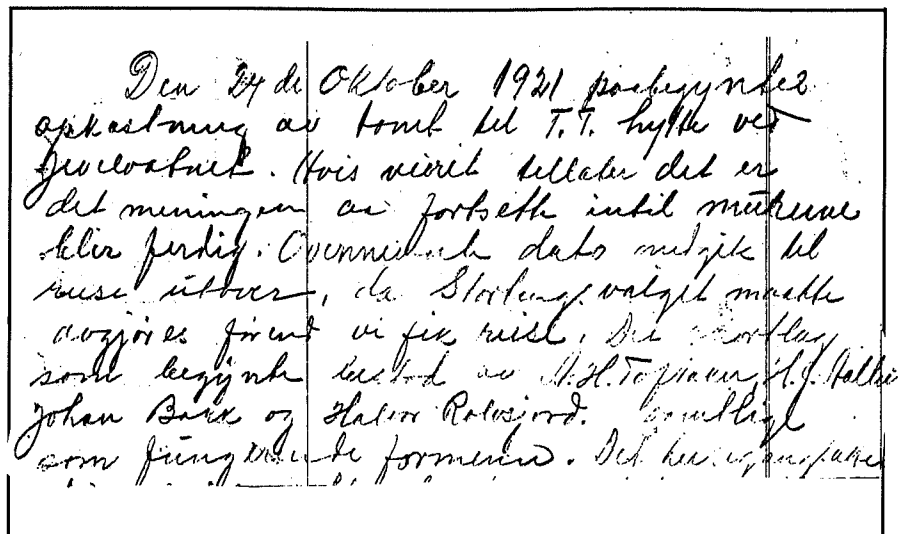
Fra Halvor Aalbus dagbok 1921/22

Ved PER CHRISTIANSEN

I 1919 sa seter-eierne i Gjevilvassdalen opp avtalen med Trondhjems Turistforening om bortleie av setrene. TT begynte da å se seg om etter et permanent kvarter ved Gjevilvatnet. Foreningen fikk tilbud om ei nesten 10 måls tomt ved Rolsjordsetra og slo til. I september 1921 fikk man også tilslaget på ei gammel oppdalsstue som hadde stått på gården Sliper på Lønset siden 1813. Like etter kjøpet av stua hyrte foreningen et arbeidslag til å sette opp grunnmuren til det som skulle bli den nye turishytta — Gjevilvasshytta.

I det arbeidslaget var Halvor Aalbu, en 42-årig gårdbruker fra bygda. For få år siden ble ei dagbok etter Halvor Aalbu gjenfunnet. Det viste seg at dagboka var skrevet høsten 1921 og våren 1922, i den perioden Halvor deltok i arbeidet med å sette opp Sliperstua på turistforeningens tomt. Boka har opprinnelig tjent som skysstasjonsprotokoll for Rolsjord, men i dag finner vi lite igjen av det egentlige innholdet. De sidene som er i behold, er preget av Halvor Aalbus opptegnelser samt noen lister over materialer og utstyr til husbyggingen. Dagboknotatene er interessant og morsom lesning, Halvor hadde nemlig en uhøytidelig og lett stil. I tillegg til beretningen om mur- og snekkerarbeidet får vi her også på nært hold skildret rasulykken i Fossådalen i april 1922, en ulykke som kostet tre mennesker livet. Halvor Aalbu deltok i leteaksjonen og skriver utførlig om denne hendelsen.

Vi blar rolig igjennom dagboka og siterer endel av det Halvor skrev ned med blyantstubben sin, først på Rolsjordsetra så på «nybygget», høsten 1921 og våren 1922. Dagboka er velvillig utlånt av en yngre Halvor Aalbu, sønnesønn av han som førte boka.

Den 24 de Oktober 1921 paabegyntes opkastning av tomt til T.T. hytte ved Jevilvatnet. Hvis veiret tillater det er det meningen aa fortsette intil murerne blir ferdig. Ovennevnte dato medgik til reise utover, da Stortingsvalget maatte avgjøres förend vi fik reise. Det akortlag som begynte bestod av A.H. Toftaker, H.I. Aalbu, Johan Bakk og Halvor Rolvsjord, samtlig som fungerende formenn...

Faksimile av starten på Halvor Aalbus dagbok.

«Den 24. oktober 1921 paabegyntes opkastning av tomt til T.T. hytte ved Jevilvatnet. Hvis veiret tillater det er det meningen aa fortsette intil murerne blir ferdig. Ovennevnte dato medgik til reise utover, da Stortingsvalget maatte avgjøres förend vi fik reise. Det akortlag som begynte bestod av A.H. Toftaker, H.I. Aalbu, Johan Bakk og Halvor Rolvsjord, samtlig som fungerende formenn...

...Den 25. hendte intet av betydning undtagen at vi arbeidet som treller og levde som grever. Den 26. sendes en ekspedisjon ut paa vidderne efter forskjellige saker som manglede. De kom tilbake med rikt bytte, bestående av 1 stk. försteklasses trillebår, 7 stykker kloakrör, 1 las god björkved, 1 stendrag. Desuten kastedes garnene ut til en fangst...

...Den 28de var gröfterne til grunnmur og kjelderen opkastet. Jegerblodet tog overhaand i en av deltagerne idet han fik se en rype sitte atmed en sten. Han kasted spet og spade og sprang efter geveret, rypen maatte böte med livet. Han vil herefter bli benevnt for «Jegeren». Tidlig om morgenen skulde Jegeren og «Fiskeren» ut aa trekke garnene til fangst — de fik 3 fine fiske, som utgjorde en deilig middag. «Kokken» var til alles tilfredshed. Fjerdemann som forestod vaskningen blir herefter nevnt for «Vaskekonen»...

...Den 31te Oktober mötes firklöveret igjen paa Rolvsjordsæter. Veiret var mildt litt vestenvind. Sneen er helt avgaat paa sletterne, snefonner igjen ved utgarene...

...Den 7de november finfint veir. Spilklar himmel hele dagen, lit kold fra morgenen. Vaskeren kom tilstede i 3 tiden om eft. Han hadde antagelig forsovet sig i helgen. Fisker og Jæger kjørte sten og Kokken skuflede sne hele dagen. Slevearbeide efter at mørket falt paa. Husfliden staar høit i forskjellige avsidesliggende dale enda...

...Den 8de har veret en gjild dag, fint veir og godt stenføre. Det blev muret paa kjeldereren. Mat og drikke som paa «Grand». Kjörtaker og Trondhjems suppe til aftensmat...

...Den 14de kom Fiskeren, Jægeren og Vaskeren i 11 tiden om fm. Kokkekonen kom ikke efter för i 6 tiden. Akortlaget har veret gjenstand for adskillig misundelse saalenge veiret var godt. Nu naar sneen er kommet og veiret er koldt saa er vel sindene falt litt mere til ro. Saavit undertegnede har hört er det i det hele 13 stykker som har tenkt sig til aa jobbe paa kjöringen av Sliperstuen. Det maa vere tegn paa daarlige tider, at saa mange er efter en saapas slitsom jobb som det igrunnen er...

...Den 16de novbr. Jeg maa sige med Robinson Crusoe «Den ene dag gaar som den anden». Det er förste gang vi hadde faar i kål og makaroni...

...Den 19de novbr. avsluttedes arbeidet foreløbig. Murene var omtrent ferdig. Alle havde befundet sig utmerket. Arbeidet hadde gaaet raskt fra hånden og fortjenesten nogenlunde tilfredsstillende. Isen hadde lakt som en tynd hind paa vatnet saa baaten settes paa land og staa til bedre tider kommer...

...Den 15de februar var 3 av os forsamlet her paa stedet. Store forandringer siden sist. Sliperstuen er vandret fra Sliper og op i Trollheimen. Vi har kun et las igjen aa kjöre hit...

...Den 29de mars 1922 var firklöveret forsamlet her paa stedet, for aa paabegynde opførelsen av Trondhjems Turistforenings hytte ved Jevilvatnet. Veirguden hadde veret os huld, saa föret havde veret det aller beste hele vinteren. Alt trærverk er nu kjört hit, untagen Döre og glas. Disse skal komme ferdige fra Trondhjem. Idag er medgaaet til sneskufling idet tomten og Tømmerlunnerne er aldeles nedsneet...

...Den 1ste April. Snerusk og milt veir, noksaa ufyse oppi snefangerne naar stokkene skal graves frem. Men saa er det siste dag denne uke saa vi har tid at törke os når vi kommer hjem til Wigvammen...

...Den 3de april... Naar tidens tand har gnaget alt for meget (på tømmeret) saa maa det erstattes med noget av nyere dato, tiltrods for at det skal vere som det har veret...»

Halvor forteller også mye om det som foregår rundt ham der inne i setergrenda. Han skriver om møkkakjöringen om høsten, sandhenting på Ranøra på ettervinteren, om snarefangst og streifende jegere, om skiftningene i naturen — og innimellom sjarmerende betraktninger over små og nære ting Som f.eks. denne:

«4de april. Veiret like fint, solen blank som i juni. Sjoren skratter i björken som hun har utseet til sin Villatomt for kommende sommer. Kjöpet er saa vit vites iorden uten noget saadant som sjöte, sjylsetinger o.l. Men er grundet paa brugsret fra alders tid. 2 hester kommer over fra Torvesseteren og hit tillands. Idet bladet gaar i pressen vites ikke hvem det er».

Med april kommer også skituristene til fjellet, de første viser seg de nærmeste dagene:

«5de april saaes 2 las med turiste aa drage vestover, for aa opslaa sin residens nermere ind i sneregionene. Den 6te april var det förste besök av turister paa den nye Jevilvands hytte. Det var 2 frökener fra det kongelige Kjöbenhavn. Da de ikke behövede aa presangtere sig, kan intet navn settes her. To stykker til var underveis men fandt veien for lang, til sin förste övelsestur hvorfor de foretrak aa returnere til Jevilbu...

...Den 7de april kom 3 skilöpere efter vatnet, de satte kursen for Langodden. Derefter saaes 4 hester kjöre til samme sted. Vi hadde besök av K. Rolvsjord og Jon Aalbu som kjørte proviant til Skarsemsetra. Vertinden der kom ogsaa utover idag saa hytten der nu er aapen for skilöpere.

...Den 8de april (lördag för palmesöndag) snedrive, surt og grinet, men ikke verre end vi var ute. Idag har vi ikke seet et eneste liv paa vatnet. Reiser herfra i 2 tiden for aa drage til vore egne kjörtgryter længere mot syd, og hvor kvindehaand steller i krokene. Det kan ikke nektes, at de har litt mere orden i husholdningen end vi mendene. Men foresten klarer vi os utmerket, naar vi hjelpes ad.

Den 10 april kom 3 av Herrerne hit igjen, og hadde da besök av 2 ældre fruer som var her aa besaa den nye turisthytte.

Den 11 kom fjerdemann, som dagen i forveien hadde hat en konferanse med Turistforeningens arkitekt Hr. Grendal, som da var paa paasketur til Storli. Samme dag hadde vi besök av Hr. Byfogden med frue, veiret lit lunet og rusket.

Gjevilvasshytta i dag. Sliperstua er den venstre delen av det tredelte hytteanlegget.
ERIK STABELL

Den 12 oprandt straalende med sol som gull over alle fjeld. Allerede i 9 tiden om morgenen hörtes Jentelatter frem i skogen. Hr. Grilstad besøkte os den dag. Hans følge bestod av 3 damer. De var paa vei til Jöldalshytten. Alle uttaler sin glede over at arbeidet med hytten er saa langt fremskreden.

Idag har det veret en ordentlig folkevandring imot vest. Ca. 30 stykker turister har sportet over vatnet vestover til Vasenden i Storli. 3 smaa damer som gik forbi os var aldeles tiltalende. Hvis amors pil ikke tidligere hadde utført sit hververk, saa hadde disse sikkert blit inviteret til et lengere ophold paa vor villa i paasken.

Vi drager mot öst til vore pauluner. En av vores har forelsket sig i en kokkepiké uti dalen saa han blir ikke med hjemover, men opslaar sin bøliger i kjøkkenet i paasken. Mönsaasen idag paalakt saa nu skal vi ta mönsaaskanden för vi drar.

18 april, tredje paaskedag möttes vi paa seteren igjen. Efter skisporene at dömme har det vært ganske livlig traffik hær omkring i paasken. Idag er det blit sendt ut endel mandskap for at lete efter 3 turister som er forsvundet i Trollheimen, de hadde gaaet fra Skarsheim sæteren skjærtorsdag med Trollheimshytten som maal. Om eftermiddagen i 4 tiden, mens vi hadde det travelt med nedhugging av rafterne fik vi se en liten fyr komme ruslende

henimot sæteren, det viste sig at være en finn fra Storlidalen som var sendt ut for at lete efter de forsvundne. Nesten samtidig kom K.H. Rolvsjord fra bygden med den besked at 10 mann fra underoffiserskolen var kommet til Skarsheimsæteren og at de imorgen skulde ind i fjeldene for og lete, de vilde gjerne ha kjentmenn med sig. Vi lovte da at bli med alle sammen. Ved 5 tiden kom der nok et følge tilbake fra fjeldet. De var ikke særlig godt humör hörtes det ut til. De var trætte og sultne, de fryktet for at det skulde bli for trangt i kvarteret. Hos os skulde K.H.R. og finnen Torkil Torkilsen overnatte, hvorfor en ekstra seng blev tat ind i stuen og sat midt paa gulvet. Den blev sat der for at værten, som skulde ligge i den skulde føle at han var herre i sit eget hus, selv om han var gjest hos os.

Den 19 april. Vaskekonen op kl. 5 og kokte kaffe, et 1/4 för 6 var alle paa benene, den første kaffekjel ble tömt i en fart og en ny ble sat paa ilden igjen.

Löitnant Omdal indfant sig kl. 6. med 9 mann. Efter en liden prat med löitnanten bar det indover mot fjeldene. Efter 1 1/2 times mars var vi naaet frem til Kamtjernet hvor vi tok hvil ved et hul i bækken hvor det var drikkevand at faa tak i...

...Inde paa Kamtjernet deltes kompaniet i to grupper, disse möttes igjen opp paa höiden mellem Kamtjernet og östre Fosdalstjern. Her blev det en lengere stans idet der blev tat godt overblik terrenget og lagt planer for videre forskning. Förend kompaniet drog videre blev det fotograferet med Trollheimens höieste fjeld i baggrunden, «Snota» nemlig der er 1689 m.o.h.

Skolekompaniet med finnen som kjentmann tok veien rundt Östre Fosdalstjern, mens vi tok veien om vestre Fosdalstjern. Överst i Fosaadalen stötte vi sammen med en del Rindöler. Opdalinge, soldater og Rindöler samt 1 finn samledes lidt efter lidt paa höiden mellem to tillöp til Fosaaen. De sidste som kom var H.I Aalbu og K.H. Rolvsjord og disse fortalte, med alvorlige andsigter, at det nede i bækken fantes spor efter folk som hadde gaat dels paa ski dels foruten. 3 av Rindölene fik i opdrag og undersøke Fossdalen grundig, de andre Rindöler skulde ta tilbake om Sletaadalen, og finnen Torkel gik over Mellemfjeldet, Skolekompaniet indover til Fagerlivatnet, Opdalingene frem til stupet ovenfor Rensbakdalen og derefter ned til Gjevildbu. Her blev de gjestfrit mottat av husets damer, Fru og frökerne Ellingsen.

Torsdag den 20de. Overkokken og værten reiste hjem aftenen för. Ved 9 tiden denne dag fik vi et helt uventet besök av formanden i Trondhjems

Turistforening (Fridthjov Brun). Han var i godt humör og veltilfreds med vort arbeide. Idet han skulde forlate os, gjorde han et rundkast paa den haardfrostne sne og havnet i en bjerkeskog like nedenfor hytten...

...Fredag den 21 fortsattes undersökelsene i Fossaadalen av löitnant Omdal med sin trop dertil ca. 30 Opdöler. Frem paa dagen fandt skoleelev Husby en skispids som tak op av sneen. Der lå ingeniör Bryns lik ganske op i sneskorpen...

...Skredet har gaat ned Mellemfjeldet paa östsiden av Faasaadalen, straks nordenfor der bækkene fra Faasaatjern og Fagerlitjern mötes».

Letingen etter de to øvrige savnede fortsatte med et stort mannskap de neste dagene. Til tross for at det ble staket med borestenger og Fløttumsgutens synske evner ble tatt i bruk, lyktes det ikke å finne de to i de veldige snømassene. Først 9. mai ble den andre omkomne gravd fram, mens den tredje ikke ble funnet så lenge snøen lå i Fossådalen. Turfølget som var blitt tatt av snøraset besto av tre menn i 30-årsalderen, ingeniör Karl Bryn og kontorsjefene Lai Johns og Malthe-Sørensen, alle fra Trondheim. De hadde tatt feil av veien på tur til Trollheimshytta og tatt til venstre ned Fossådalen i stedet for til høyre mot Slettådalen. Veivalget skulle vise seg å bli skjebnesvangert.

«Det var paa en sørgelig maate Fosaadalen stiftet bekjendtskap med saa mange folk. Det har formodentlig ikke siden Verdens skapelse og til påske 1922 veret saa mange mennesker i Fosaadalen», skrev Halvor Aalbu, før han igjen begynte på arbeidet med Sliperstua. Både der og på Rolsjordsetra var all veden oppbrukt av gjestende letemannskap, og Halvor var også litt oppgitt over at så mange dager var gått uten fortgang i tømringen. Han skriver om seg sjøl:

«Torsdag 27 kom H.I.A. tilbake efterat ha forsömt 6 hele dage i arbeidslaget, og dertil ödet penger paa bytur. Slikt passer ikke for arbeidsfolk som har lite raad...»

Rundt 10. mai kommer arbeidslaget i gang med tekking av taket og fortsetter med å grave ut tomte til spisestuen. Så følger stadige innførelser om framgang i arbeidet — og om våren som sprenger på.

«...(24. mai) Vi har idag sat istand Lilleloftet saa nu mangler det bare glasramer og sengkler, og saa nogen til aa ligge i sengerne...

...Mandag 26de kom de manglende Halvor'er tilstede. Muringen paa spisestuen tilendebragtes denne dag. Mildt mairegn saa det tegner til et kronaar... Det er lange dage herute. Vi staar op kl. 6 morgen, saa er vi ikke fri för 11-12 nat. Da er det godt aa sove de timerne til man skal op igjen...»

I slutten av måneden kom fire utsendinger fra TT på inspeksjon:

«Vi to Halvor'er kom til Rolsjordsetra da bykarene holdt paa med morgenkaffen. Saa skulde arbeidet inspiseres. Det var bare lovord over det arbeide vi hadde jort. Aa det jör got atpaa strevet, naar ogsaa dem som skal ha det er fornöiet. De som var her fra T.T. er fölgende: Arkitekt H. Grendahl, bankkaserer Harald Hansen, bankfuldmektig Ludv. Sivertsen og sekretær Sigurd Steen. Det store aapningsfest i Gjevilvashytta skal avholdes den 24 Juni. Samtlige byggere med fruier blir indbudt, men paa den uttrykkelige betingelse at alt da var i tip top stand. Vi paa vor side maatte love aa jöre vort aller beste...

...30te mai. Arbeidet gaar ustanselig fra morgen til kveld. Idag var A.H.T. og I.A.B. hit med las, det var Döre og glas de kom med... Isen braaner fort, enda veiret er noksaa kalt. Aarhanen spiller ved dag aa ved kveld, det er vist bare litt mitt paa natten han har tid aa holde sig iro. Gauken lar sit kvikke ho-ho lyde til os den ganske dag, saa her er ikke langsomt...

...Onsdag 31te mai... Da vi holdt paa med troet til spisestuen, var det saa koldt at vottene måtte brukes...

...Kvisindlördag (pinseaften) kl 6 morgen. Veiret fint men bitende kolt. Ny is har lakt paa vatnet inat... Idag kom sauene til seters. Sauejageren var en grepa gut. Han syntes det var saa urödigt hos os, at han tok fat og ryddet op. Vasket op all kopp först, jorde istand sengene, tilsist vaskede han gulvet. For dette storartede arbeide fik han av Turistforeningen en paaskjönneelse av 1 og 1/2 daler efter gammel norsk regning. Saa nu er det hos os som hos andre til Höitidskvelden kommer. Nu skal vi ut og brende Kvisind...

...Onsdag 7de Juni... Det som nu gaar for sig er nedlegning av gulv i gang og kjøkken. Trappen kommer fra byen i fuld stand. Krakker likesaa... H.R. kom med to las sagbord av alle sorter, som skal være til inventar...

...Lördag 10de juni. Idag sattes rekorden som morgenfugle. Vi fik ikke fred længere end til kl 5. Da begyndtes med noksaa raskt tempo. Først koktes paa Larsen, 2 mand barberte sig og frokosten var fortært för klokken var 1/4 för 6 da vi klare til aa gaa ut. Det er gulv i Peisestuen som idag gaar for sig, det er meningen aa faa det istand til helgen saa Seterjentene kan faa seg en dans förste helgen de er paa setra...

...Mandag 12de juni... Vor kommende vertinde Fru Marit Holm var idag paa besök hos os. Hun syntes vi var kommet langt paa vei, og var godt tilfreds med ordningen, og syntes det blev stort rom, pent lavet. Hun kommer antagelig snart aa opslaar sit paulun hos os. Vi venter 3 studenter fra T.hjem som antagelig blir de förste overnattende paa den nye Gjevilvashytta...

...Lördag 17de juni. Den förste gang at det er paa jort varme i lysovnen i den nye Jevilvandshytta... Herr P.P. Aalbu kom idag utover med Peisestuebord... Den siste av de tre forsvundne i Fosaadalen ble funden av renjeter Nilsen og tre studenter fra Trondhjem... Lördagskveld kom de förste gjester til den nye Gjevilvashytta, det var studentene Knutzon, Liholdt og Neegaar. De fandt stedet utmerket i alle dele...

...Mandag 19de juni... Idag reiste K.R. hjem og faar istand rördeler til vaskerne m.m. Til idag har vi veret her paa arbeide i 69 dage.

Tirsdag 20de Juni. Dette er en stor dag for nu skal akordten vere ferdig. Det som nu igjenstaar er omnstenfjöl, ellers er alt jort istand, men saa har vi jort endel utenom, sat op komfyr, laget til röre, sat istand endel kopbenker, planert forskjellig ol.

Torsdag 22. Det er nu endel inventararbeide som utföres alle dage. Skape, borde, bænke, krakker o.l. Den store aapningsfest er utsat til den 1ste juli. Det var tjenligst for os alle, da det ellers vilde blit alfor travelt for os aa gjöre alt riktig bra. Liksom den kvindelige betjening ogsaa derved vilde faat altfor travle dage. De pakker nu ut alt det nye de har kjøpt i byen...

...Tirsdag 27de juni, idag paabegyndtes panelingen utvendig paa tverenderne. Onsdag 28de kom 7 turister fra Jöldalshytten. Det er T.Ts visformand Carstens som kom med 6 studenter...

...Torsdag 29 Juni kl. 3 1/2 eftm. kom trematerialerne til sengerne. Vi begyndte i 7-tiden om kvelden. Kl. 7 neste morgen var 14 senger istand. Dette maa vel nesten vere rekorden hvad sengfabriaktion angaar...

...Fredag 30 Juni. Fremdeles like travelt. Det lille hus ble paabegyndt og var i fuld stand för vi sluttete. Naar vi saa skulde hjem og byte klær saa blev kl. 4 om lördagsmorgenen för vi kom iseng.

Lördag 1ste Juli. Veiret straalende, riktig i feststemning. Tre av os tog sjöveien utover vatnet. Alle fra T.hjem tog landveien fra Vognill utover med hest.

Da vi kom til Hytta var allerede hele den indbudte skare samlet. Fölgende Herrer deltog i festligheterne: Bokhandler Fridtjov Brun (formand), Arkitekt Roar Tönseth, Sigurd Steen, kjøpmann Olaf Grilstad, arkitekt Hans Grendal, assesor Blom, viseordförer Konsul Andreas Moe, ordförer groserer Frantzis Kjeldsberg, disponent Rönning, Groserer Bergsland representant for Den Norske Turistforening, bankfuldmektig Ludvig Sivertsen, dosent V.C. Carstens, bankaserer Svendsen med datter, ordförer O.J. Aalbu, Johan Bakk, Halvor K. Rolvsjord, Halvor I. Aalbu, Halvor A. Toftaker, overrettsakförer Einar Dahl, bygmester Johannes Moe, sjournalist Dyrendal, Bankdirektör Kristian Bryn, trafikinspektör Hogs-lund representant for Norges Statsbaner, Lektor Sommerfeldt, direktör Schultz».

Slik slutter Halvor Aalbu dagboka, og slik sluttet ogsaa arbeidet med den förste Gjevilvasshytta — med en velfortjent fest.